SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 70. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, APRIL 11, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 11-го КВІТНЯ 1992 Ч. 70. РІК XCIX.

В ДЕНЬ УРОДИН

Слугу Божого Святішого Патріярха Київського і всієї України, Митрополита Української Православної Церкви в ЗСА Мстислава І вітаємо з нагоди 94-их роковин з дня народження.

Господь, молитвами Пречистої Своєї Матері, Святого Архидіякона і Первомученика Стефана, Преподобного Мстислава і всіх святих нехай обдарує Вашу Святість повнотою небесних сил і земних благ, добрим здоров'ям, духовною наснагою та дальшими успіхами у Вашій архиєрейській праці на многі і благі літа!

З любов'ю у Христі
Собор Єпископів УП Церкви в ЗСА, Патріярша Канцелярія, Редакція „Українського Православного Слова" (україномовного і англомовного видань), причет, хор і вірні Ставропігії Церкви-Пам'ятника, Сестрицтво св. Покрови при церкві-пам'ятнику, школа релігії і українознавства при Оселі св. Ап. Андрія, Українська Православна Духовна Семінарія св. Софії, Адміністрація цвинтаря св. Ап. Андрія, завідуючі Музеєм при церкві-пам'ятнику і Бібліотекою ім. Патріярха Мстислава, голова і Управа Об'єднання Українських Православних Сестрицтв, голова і Управа Української Православної Ліги і духовенство, черництво і вірні Української Православної Церкви в ЗСА.

* * *

(Головний Уряд УНС і В-во „Свобода" долучуються до побажань Патріярхові).

Американський щоденник пише про підприємчиву українку

Джерзі Сіті, Н. Дж. — В щоденнику „Волл Стріт Джорнал" з 16-го березня появився довший репортаж співробітника газети Джона Фіялки на тему відновлення у Львові давнього репрезентативного Ґранд готелю, що був побудований у барокковому стилі в 1989 році.

Журналіст подає критичний стан готелів у Львові та переводить довгу розмову з Мартою Федорів, власницею подорожного бюра „Браво інтернешенел" в ЗСА, яка вложила великі фонди у перебудову та відновy цього готелю, який, як і всі інші, перейшов досить історію воєнного лихоліття та знищення його совєтською владою. Піднайнявши готель на 15 років, М. Федорів вже від двох років працює над тим, щоб привернути готелеві давній репрезентативний характер за помічю Семена Лепського, головного конструктора, Михайла Загребельного з бизнесового дорадника, і Йосифа Бандирського, що має бути головним менаджером готелю. Готель повинен бути відкритий вже весною.

М. Федорів розповідає американському кореспондентові, що вона горда, що саме взялася до віднови такого готелю і поставить його до диспозиції туристів.

У відновленому Ґранд готелі мають бути не лише елеґантні кімнати на західньоевропейський зразок, але також ресторан з українською та німецькою кухнею.

Вінніпежський щоденник відкрив бюро в Києві

Вінніпеґ, Ман. — Як інформує тижневик „Український Голос", місцевий щоденник „Вінніпеґ Фрі Пресс" відкрив своє пресове бюро в Києві. Це перше неукраїнське пресове бюро в Україні з усієї Північної Америки. Перший репортаж з Києва, що його прислав постійний кореспондент Жорж Нікідес, появився в газеті в суботу, 28-го березня.

Нікідес досить обширно, а разом з тим і досить прихильно до України, описує події, які відбувалися в Києві під час конференції СНД. Україна сьогодні бідна, обдерта, сплюндрована, але настрій у народі не є безнадійний. Народ бере активну участь у подіях сьогоднішнього дня, домагається від Президента Леоніда Кравчука виходу України з СНД, домагається позбавити влади всіх колишніх комуністів, які тепер перефарбували себе на націоналістів. Народ пробує відбудувати Україну.

Старші громадяни-пенсіонери шкодують за змарнованими літами і нарікають на комуністичну владу. Молодше покоління, натомість, більш оптимістичне і вірить, що в скорому часі життєві умови в державі покращають. Наприклад, 22-річний студент Андрій Кухарчук заявляє Нікідесу, що він — оптиміст і що життя покращає, але треба запозичити багато ідей із Заходу.

Нікідес описує пересічних людей у Києві, як дуже ввічливих, гостинних і, попри всі недостатки і невигоди, привітних.

Другий репортаж з Києва появився в газеті в неділі, 29-го березня. В цьому репортажі Нікідес обговорює справи державної мови в Україні. Він досить об'єктивно зазначує, що в Україні державною мовою є українська мова, але як державна влада, так і населення толерує також російську мову, яка є в ужитку у таких великих містах як Київ, Харків, Донецьке, Одеса та інші.

Він навіть порівнює народ до квебекських французів і каже, що українці більш вирозумілі і толерантні до меншин, ніж квебекці.

Нікідес дав досить прихильну оцінку хорові О. Кошиця і його диригентові Володимирові Климкову з нагоди одержання ними нагороди ім. Т. Шевченка.

Ж. Нікідес є грецького походження, до українського народу він ставиться доброзичливо і репортує справедливо і об'єктивно.

УКРАЇНУ ПРИЙМУТЬ ДО ММФ

Вашінгтон. — Представники Міжнародного монетарного фонду висловили признання для Уряду України за добрі економічні пляни і бажання перевести економіку в систему вільного ринку, але коли пішла мова про фонди — гуманітарну допомогу й низько-відсоткові позички, то Україну зрівняли з іншими, багато меншими, державами, які постали на руїнах колишнього СССР.

У заяві речників ММФ говориться в першу чергу про допомогу для Росії, стабілізацію карбованця, більйонові суми для відбудови економіки та переставлення воєнної індустрії на цивільну продукцію.

Київські урядові представники підкреслили, що велика частина колишньої совєтської воєнної індустрії містилася в Україні, але цим фактом, як виглядає, ніхто у Вашінгтоні не турбувався.

В минулому тижні офіційні представники ММФ встановляли лібералізаційні програми для країн-членів Співдружности Незалежних Держав у процесі підготови до прийняття їх у членство тієї корисної і багатої установи. Нарада з участю держав СНД розпічнеться у Вашінгтоні 27-го квітня.

Речники ММФ заявляють, що економічна програма, яку започаткував Борис Єльцин, президент Росії, була більш відважна і ризиковна, натомість програма в Україні була обережна, але за те добре випрацювана.

У заяві, яку склав 6-го квітня екзекутивний директор ММФ Майкл Камдессус, говориться похвально про Україну і пляни інтеграції в міжнародну економічну спільноту. Він підкреслив, що фонд готовий продовжувати переговори з представниками Уряду України, хоч для України не передбачені більші суми грошей, але поодинокі країни можуть і хочуть фінансувати деякі програми запропоновані Україною.

ММФ поставив Україну під низькою цифровою квотою 0.69, що означає, що членський внесок України виноситиме 945 міл. дол. Одну п'яту з цієї суми Україна буде змушена вплатити у твердій валюті, а решта у своїй власній.

Згідно з цим призначенням Україна може отримати 945 міл. дол. гарантованої позички і в загальному 2.8 біл. на протязі трьох років.

УКРАЇНСЬКУ ФЛЬОТУ ОЧОЛИВ Б. КОЖІН

Київ (УНІАР). — Тут у середу, 8-го квітня, указом Президента України Леоніда Кравчука на становище командуючого військово-морськими силами України призначено контр-адмірала Бориса Кожіна. В той самий день Б. Кожін видав перший наказ, згідно з яким він приступив до виконання своїх обов'язків.

В інтерв'ю для української телевізії 8-го квітня Кожін заявив, що формування військово-морських сил на базі Чорноморської фльоти розпочне після досягнення політичного рішення.

Президент Росії Борис Єльцин 8-го квітня видав указ про перехід під юрисдикцію Росії Чорноморської фльоти. Згідно з цим указом усім кораблям Чорноморської фльоти наказано підняти історичний російський Андреєвський прапор.

Агентство Рейтерс повідомляє, що Президент України Л. Кравчук звинуватив Росію в тому, що вона ставиться до України, як до ворога.

Пресова служба прикордонних військ України повідомила, що 8-го квітня на засіданні колеґії Державного комітету охорони державного кордону і морської економічної зони ухвалено нову концепцію охорони кордонів згідно з сучасною політикою України в галузі оборони і національної безпеки. Основні напрямки при кордонної служби включають посилення захисту державно-політичних, економічних, екологічних та інших інтересів України.

Політичний рух „Демократичний Крим" звернувся до всіх політичних сил Криму з закликом припинити будь-яку політичну діяльність у зв'язку з виключно важливою ситуацією на території півострова і займатися тільки економічними питаннями. Таке звернення скероване також і до Республіканського Руху Криму, однак останній відхилив його.

Українська Національна Асамблея оприлюднила заяву з приводу указу президента Росії Б. Єльцина про підпорядкування Чорноморської фльоти Росії. УНА розцінює цей указ як оголошення війни проти України. Проголошення російськими військ, розташованих на території України означає, що ці війська стають окупаційними. УНА цілковито підтримує Президента Л. Кравчука щодо будівництва збройних сил України.

Х. А. Самаранч відвідав Україну

Київ (УНІАР). — Сюди 7-го квітня на запрошення Президента України Леоніда Кравчука прибула делеґація Міжнародного олімпійського комітету (МОК) на чолі з президентом МОК Хуаном Антоніо Самаранчем. У складі делеґації — 13 осіб, серед яких генеральний директор і віцепрезидент МОК, експерти з різних видів спорту і фінансових питань. Самаранч зустрівся з Президентом України, а члени делеґації з депутатами Верховної Ради України. Під час зустрічей обговорено низку питань, пов'язаних з розвитком олімпійського руху в Україні та у світі, статут Національного Олімпійського Комітету України (НОКУ) та форма участи спортовців України в Олімпійських Іграх у Барсельоні.

Наступного дня, 8-го квітня, у міністерстві закордонних справ України відбулася пресова конференція Х. А. Самаранча з участю генерального директора МОК Карара, президента Европейської асоціяції олімпійських комітетів Роже, голови МОКУ Валерія Борзова, віцепрезидента МОК та голови Олімпійського комітету Росії Смірнова.

Президент МОК Х. А. Самаранч назвав Україну великою європейською державою з великим спортовим потенціялом, побажав успіхів у наступній Олімпіяді та заявив, що повне визнання МОКУ станеться при кінці цього року.

Консерватисти в Англії залишаються при владі

Лондон. — У четвер рано, 9-го квітня, коли ще не відкрилися виборчі дільниці, прим'єр-міністер Великобританії Джан Мейджор висловив впевненість, що Консервативна партія, яку він очолює, знову переможе у виборах до парляменту. Іншої думки дотримується лідер Лейбористської партії Ніл Кіннок. „Я думаю, що настав час для зміни декорацій", — сказав він репортерам.

Покищо точні підсумки виборців ще невідомі. Передбачають, що консервативні матимуть 334 місця, лейбористи — 273 і ліберальні демократи — 19.

Останнє перед виборами опитування громадської думки показало, що 39 відсотків виборців підтримують лейбористів, 38 відс. — консервативних, 20 відс. — лібералних демократів і 3 відс. — інші партії.

Ніколи ще в історії шанси двох основних англійських партій на перемогу не були такими рівними, як нині. У минулих виборах Консервативна партія легко здобула підтримку 42.3 відс. виборців, що дало їй можливість зайняти 368 депутатських місць у Палаті громад; лейбористи дістали тоді 229 місць, ліберальні демократи — 22, а решта — 32 місця.

М. Ґорбачова викликували на допит

Москва. — У середу, 8-го квітня, протягом двох годин слідчі прокуратури допитували колишнього совєтського президента і генерального секретаря Михайла Горбачова відносно фінансових операцій нині вже неіснуючої КПСС. Партією, яку М. Горбачов очолював впродовж шести років, обминувачують у таємному переведенні більйонів долярів на рахунки в чужинецьких банках, а також у таємному фінансуванні закордонних комуністичних і соціялістичних партій. Висвітлюється здогад, що переважна більшість грошей була вивезена нелеґально з країни напередодні, або під час серпневого путчу минулого року.

Проти М. Ґорбачова покищо не висунуто обвинувачень. За словами слідчих, вони лише збирають інформації від колишніх вищих партійних функціонерів і пізніше вирішать, чи висувати проти когось обвинувачення.

Допит Ґорбачова провадив слідчий Владімір Карасєв, який перед тим допитував інших колишніх членів Політбюра, в тому числі Єгора Лігачова, політичного суперника колишнього генерального секретаря. Ґорбачов відкинув чутки про те, що він нібито має банківські рахунки за кордоном, а також заявив, що не знає, чи партія має за кордоном банкові конта.

Є. Лігачов також заявив під час допиту у прокуратурі, що нічого не знає про чужинецькі конта КПСС.

Хоч Ґорбачова ще будуть викликати на допити, він може вільно покидати країну на своє бажання. Про це повідомив пресовий секретар прокуратури Росії Алєксандер Звягінцев.

У СВІТІ

В СЕРЕДУ, 8-ГО КВІТНЯ, лібійське керівництво знову зробило вигляд, нібито йде на поступки вимогам Ради Безпеки ООН: Лібія запропонувала передати двох відомих терористів Арабській лізі, яка видасть їх під контролю ООН, а та, в свою чергу, знайде невтральну державу, якій буде доручено судове розслідування. Ця лібійська пропозиція не може задовольнити Захід, оскільки залишає невиконаною головну вимогу ООН — передати лібійських терористів З'єдинаним Стейтам чи Великобританії.

НОВИЙ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР Франції П'єр Береговуа, звертаючись до Національної асамблеї, оголосив, що його уряд відмовляється від проведення випробувань ядерної зброї на полігонах Французької Полінезії і сподівається, що інші ядерні держави наслідуватимуть цей приклад. За словами прем'єра, Франція покищо не є готова відмовитися від ядерної зброї, але виступає за збалянсоване зменшення ядерних арсеналів. Головним економічним завданням свого уряду П. Береговуа назвав боротьбу за збільшення місць праці.

ПОЛІТИЧНА РАДА ПАРТІЇ Зелених України виступила з різким осудом утворюваної вертикалі президентських представників у республіці. „Як нагадують „зелені", „світові вже відомі неґативні висліди об'єднання влади в одних руках — від обкомів у СССР до префектури у Грузії". ПЗУ є впевнена, що „йдеться про початок формування режиму авторитарної влади". „Зелені" є першою і покищо єдиною партією, яка публічно відмовилася брати участь у формуванні нових органів адміністрації, оскільки їх принципи суперечать загальним засадам демократії.

В СЕРЕДУ, 8-ГО КВІТНЯ, в Таїлянді оголошено про призначення головнокомандуючого збройними силами країни Сучінди Крайпрайна на пост прем'єр-міністра Таїлянду. Стосовно цього зробив спеціяльну заяву король Бгумібол Адуліадеж. Новий прем'єр сказав журналістам, що погодився очолити уряд через побоювання за теперішню нестабільну ситуацію в країні. Сучінда підкреслив, що міжнародний авторитет його країни дуже підупав у зв'язку з обвинуваченнями в розповсюдженні наркотиків на світовому ринку, тим часом для такого обвинувачення не існує достатніх підстав.

ЕКСПЕРТИ МІНІСТЕРСТВА праці Росії обіцяють, що два мільйони росіян „ощасливлять" інші країни після того, як у 1993 році набере сили закон про в'їзд і виїзд з Росії. У зв'язку з цим багато держав, котрі раніше виступали за свободу виїзду з Росії, тепер шукають способів обмежити майбутню іміґрацію, або хоч зробити її „цивілізованою".

АЗЕРБАЙДЖАНСЬКА АРМІЯ продовжує використовувати реактивні комплекси „Град" при обстрілах вірменських міст і сіл в Нагорному Карабаху.

КРАВЧУК І ЄЛЬЦИН „ЗАМОРОЗИЛИ" СВОЇ УКАЗИ З ПРИВОДУ ФЛЬОТИ

Москва. — Західні інформаційні агентства, кореспонденти і місцеве агентство ІТАР-ТАСС повідомили, що президенти України і Російської федерації — Леонід Кравчук і Борис Єльцин — два рази розмовляли в четвер, 9-го квітня по телефоні і домовились, що вони обидва зупинять президентське зарядження у справі Чорноморської фльоти. Журналісти довідались, що Єльцин консультувався в цій справі зі своїми найближчими співробітниками і повідомив про рішення лідерів депутатських фракцій під час окремої з ними зустрічі.

Згідно з домовленістю між Єльцином і Кравчуком, повинна бути створена як найскорше комісія з представників обидвох держав для полагодження спірних справ і проблем, які виникли на тлі вимогу України розділити Чорноморську фльоту.

Як відомо, у понеділок, 6-го квітня, Л. Кравчук, а у вівторок, 7-го квітня Єльцин, видали президентські укази про передачу головної квартири і Чорноморської фльоти під юрисдикцію України і Росії. Під час нарад у Мінську підписано було домовленість про розподіл збройних сил колишньої комуно-московської імперії, на стратегічні і звичайні війська. Тамже, а пізніше в Алма Аті, Україна, Білорусія, Казахстан і Молдова, заявили, що вони тримуть свої власні збройні сили на базі існуючих воєнних баз на їхніх територіях, але Росія пізніше заперечила домовленість і заявила, що усі збройні сили колишнього СССР повинні увійти до стратегічних військ.

У зв'язку з цим спір, очевидно, поглиблювався і набирав гостроти, коли мова пішла про розподіл Чорноморської фльоти. Москва пустила у світ пропаґандивну качку, що, мовляв Україна домагається 90 відсотків фльоти, а як нібито погоджуються на 20—30 відсотків. Було якраз навпаки. Україна від самого початку ставила вимогу про віддачу її частини Чорноморської фльоти і як мінімальну цифру називалося 30 відсотків. „Незавісімая Ґазета" пише, що конфлікт між Україною і Росією за фльоту, армію, Крим і кордони триває далі і збільшується. Обидві сторони однак висловлюють надію, що усі конфліктні справи треба полагоджувати шляхом переговорів.

У Севастополі переговори між українською делеґацією України, яку очолює перший заступник голови Верховної Ради України Василь Дурдинець, з адміралом фльоти СНД Чернавіним і його співробітниками тривають. Українська сторона закваліфікувала указ президента Б. Єльцина, як порушення суверенітету України і грубе втручання в її внутрішні справи. Дурдинець звернув увагу на толерантність тону президента України Л. Кравчука, який змістом і тоном відрізняється від указу президента Росії.

Інформаційне агентство УНІАР інформує, що конфлікт за розподіл Чорноморської фльоти торкнувся також офіцерів і моряків цієї фльоти. В інформації сказано, що 70 відсотків офіцерів не схвалюють указу Б. Єльцина. Кореспондентам було сказано, що офіцери і мічмани несхвально зустріли указ президента Росії і готові присягнути на вірність Україні. Жодного Андріївського прапора на кораблях бази не піднято.

Очевидно, Уряд України хоче цю спірну справу полагодити в мирний спосіб, шляхом переговорів, але хмари довкола цієї проблеми згущуються не тільки серед генералітету і адміралів, але також серед депутатів З'їздів Росії, більша половина яких не підтримує політики Єльцина. Проблема Чорноморської фльоти обговорюється також на сесії ВР України.

В АМЕРИЦІ

БАРБАРА ФРЕНКЛІН, секретар Департаменту торгівлі, яка на це становище була призначена президентом Джорджем Бушем у грудні минулого року, заявила кореспондентам, що вже у першому місяці свого урядування почала працю над полегшенням правил експорту та заплянувала цілковито зліквідувати експортну контролю над 11 родами виробів. Вона також сказала, що її новий плян експортної політики для ЗСА розглядає Білий Дім і вже на днях повинна б бути вирішена його доля. Схвалення цього пляну в майбутньому могло б збільшити американський експорт до 3 біл. дол. річно в більшості до країн колишнього СССР.

ВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ тенісист, колишній світовий чемпіон Артур Еш сказав у середу, 8-го квітня, на пресовій конференції у Ню Йорку, що він хворіє на АІДС. Він пояснив, що заражено його при переливі крови коли він у 1988 році проходив операцію мозку. При перевірці виявлено, що його дружина і дочка не є заражені. Одначе він відразу підкреслив, що не думає кидати своєї громадської вихово-спортової діяльности серед молоді, хіба, що йому не дозволять.

МЕДИЧНІ ЕКСПЕРТИ заявили, що антигістаміни, ліки проти простуди, можуть бути більше шкідливими, як допоміжними, і тому пропонують їх забрати з продажу. Хоч антигістаміни є допоміжними у лікуванні алерґій, вони не мають жодного впливу на лікування простуди, а в ЗСА річно покупці витрачають на них приблизно 1 біл. дол. Лікарі зізнавали перед комісією Палати Репрезентантів, що докази про неефективність антигістамінів були вже відомі в ранніх 70-их роках. Аналітики запитують Управління харчів і ліків чому воно ще досі не заборонило продажу цих ліків.

ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

З Головної Канцелярії УНСоюзу інформують, що до Фонду Відродження України — УНС, вплинуло від членів УНС до четверга, 9-го квітня, 10,987 чеків-дивіденд, відсотків від боргових зобов'язань і добровільних датків на суму 291,628.94

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Міністер України — про русофільство Америки

Поява на сторінці авторських статтей ,,Ню Йорк Таймсу" з 8-го квітня 1992 р. статті віцепрем'єра й міністра народного господарства України Володимира Ланового — це приємна несподіванка. Це щось більше як тільки одна стаття в одній американській газеті. За своїм змістом — та стаття п. з. ,,Приїдьте до Києва — прислухайтесь до України" — це насправді акт обвинувачення проти американської закордонної політики, яка традиційно від часів царату і за Сталіна у добі Другої світової війни і Нікіта Хрущова, за Міхаїла Ґорбачова і тепер за Боріса Єльцина маніфестує свою прихильність Москві та легковажно й із якимось закоріненим упередженням ставиться до неросійських народів Сходу Европи, у першій мірі до найбільшої з-посеред них України.

Загальновідомо, що ,,Ню Йорк Таймс" друкує куди частіше статті ворожі Україні, аніж їй прихильні. Рідко появляються там статті Збіґнєва Бжезінського чи проф. Романа Шпорлюка. Нам відомо, що редакція названого престижевого американського щоденника не надрукувала ні однієї статтей іншого українського професора американського університету, які спростовували надруковані там образливі виступи проти України. Не прийняти статтю урядуючого міністра України — не можна було. Треба подякувати Володимирові Лановому за той його чин — це насправді добре діло для добра України.

В. Лановий докоряє американській політичній верхівці, включно з американською великою пресою, що вона просто не контактується безпосередньо з Києвом, не розмовляє із ним і приймає за правду те, що приходить з Москви та що зроджується із проросійської психічної і політичної настанови — в користь Росії. Конкретно, автор вказує на несправедливий підхід Америки до проблеми стаціонованої на Україні атомової зброї. Захід з Америкою проголосив допомогу Росії у висоті 24 більйони долярів для стабілізації її, Росії, економіки, промовчавши інші східньоевропейські республіки з Україною включно. Америка раз-у-раз обурюється за плян створення 400,000-ої армії України — забуваючи, що в Україні все ще перебуває близько півторамільйонова армія колишнього СССР, яка є страшним економічним тягарем для України. Постання армії України зменшить на одну третину колишню армію СССР. Американські керівні кола вбачають ,,націоналізм" у рішенні українського Уряду завести власну валюту, дармащо це невідхильна передумова оздоровлення економіки України та її переходу на систему вільного ринку. Стаття Володимира Ланового не є полемікою — це заява державного діяча, який розуміє, що не вільно переступати меж пристойної дискусії і не вільно породжувати враження, наче би Уряд України дійсно плив у ,,фарвотері" націоналізму. Член Уряду України кількакратно підкреслює, що Україна не має ніяких ворожих настанов проти Росії, а ставиться до Росії як до однієї з країн міжнародного світу, з якою прагне мирно співжити і співпрацювати.

Дуже сумно, що без уваги на визнання Америкою державности України і без уваги на призначення амбасадора ЗСА для України в особі американського дипломата українського роду, який плавно володіє українською мовою, все ще в офіційних взаєминах ЗСА й України правда раз-у-раз спотикається на непорозуміннях. Якщо виступ Володимира Ланового спричинився би до ліквідації тих нещасних непорозумінь, то та стаття стала би історичним документом. Треба сподіватися, що недалекі відвідини генерала Констянтина Морозова у секретаря оборони Ричарда Чейні та відвідини президента Леоніда Кравчука у Білому Домі покладуть тверді основи під нормальні і корисні для обох сторін взаємини. Не російський абсолютизм в його білому чи червоному одязі, а національні держави, які постали на базі права народів до самовизначення, є твердим фундаментом для новітньої демократії. Усі країни, які пережили 72-літнє володіння комунізму переходять зрозумілий період меншого чи більшого хаосу, меншого чи більшого психічного розгублення. Стаття В. Ланового є однією з наявних познак, що Україна змагає до визволення з тенет післяколоніяльного розґардіяшу.

Володимир Лановий своєю статтею добре прислужився Україні.

Іван Лесько

ПРОПАҐАНДА, ЯК ЗАСІБ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

II

Другим важливим завданням пресового атташе є прихиляти місцеву публічну опінію в користь своєї держави. Молода держава мусить мати це особливо на увазі, щоб, з'єднуючи собі чужу опінію, переконати її про свою тривкість, рацію існування, про свої спроможності. Мусить також протиставитись атакам ворожої пропаґанди. Це дуже важливе для українських пресових атташе під сьогоднішню пору в наявності широкозакроєної антиукраїнської кампанії з боку Москви, яка, наче поліп, тисячними щупальцями намагається паралізувати незалежність України й ,,заставити хахлів кормити Россію". До її успіхів належить здебільшого неґативне наставлення засобів масової інформації Заходу супроти України.

Таким затіям можна протиставити тільки офіційну українську інформацію чи то при нагоді закордонних поїздок державних осіб на форумі Організації Об'єднаних Націй, чи працею дипломатичних станиць.

Методи пропаґанди

У пропаґандивній акції слід мати на увазі не тільки ,,що", але і ,,як" — тобто не тільки її зміст, але й способи його подавання. Тому, кожний пропаґандист повинен досконало знати історію, культурні надбання, економічний стан і спроможності своєї батьківщини та бездоганно визнаватися в актуальній політичній ситуації. Він також мусить знати твердження й арґументи ворожої пропаґанди, щоб кожночасно дати їй належну відсіч.

В очах широких мас пропаґанда має принизливе значення, нібито як засіб для обманювання публіки. Може й не зовсім неоправдано, коли брати до уваги методи комуністичної і нацистської пропаґанди нашого століття. (Наприклад, Гітлер не тільки не цурався брехні, але й радив, щоб подавати її в таких велетенських розмірах, щоб нікому й на думку не прийшло, що це може бути неправда; большевики казали, що ,,грандіозна брехня", згл. ,,масова неправда", стає правдою, коли служить інтересам комунізму).

Натомість досвід учить, що ефективність пропаґанди на довшу мету мусить базуватися на правді — на подаванні правдивих фактів і дійсного стану речей. Цю засаду обстоюють всі видатніші політики світу й досвідчені пропаґандисти. (Наприклад, Лінкольн остерігав, що неможливо обдурювати всіх людей повсякчасно). Факти мають суттєве значення, бо, за словами одного американського сенатора — ,,справедливість базується не на емоції чи сантиментальному ентузіязмі, але випливає з правди, яка завжди виходить переможно".

При цьому більше переконливою буває пропаґанда тоді, коли не висловлює своїх думок прямо, але суґерує слухачам, що вони повинні думати. Самостійні висновки приймаються за свою власну правду. Коли вона спрямована на масову публіку, тоді повинна уживати якнайпростіших форм вислову і стилю.

А втім, добрій славі країни і користі її інтересів служать не так пропаґандивні слова, як радше її фактичні досягнення на полі культури, науки, економії тощо. Це мав на думці М. Драгоманов, коли казав, що нам треба заблестіти наукою та ділами, щоб увесь світ на нас зглянувся. ,,Тоді й числитися з нами будуть".

Е. Онацький завважує, що цікавість теперішнього світу можна викликати правдивим героїзмом, піднесенням непересічних емоцій. Самих тільки чужих симпатій замало. ,,Треба, щоб світ почав уважати нас реальною силою та брати її в рахунок".

Під цим оглядом не абияку вартість мають успіхи наших спортсменів на олімпійських змаганнях, наших шахістів, чи режисерів у фільмовій продукції, коли немає таких досягнень в літературі, мистецтві чи техніці.

Правдою є також, що коли бажаємо, щоб світ цікавився нами, мусимо цікавитись світом. (,,Як хочете, щоб чинили вам люди..."). Ми повинні вивчати історію, культуру, політичні проблеми інших народів, нести поміч у їхніх стихійних нещастях. Не тільки висилати свої мистецькі ансамблі на закордонні виступи, але й запрошувати такі ж ансамблі, опери і солістів на гостинні виступи у нас та їх відвідувати.

Тоді зможемо запевнити собі належне місце у світовій спільноті націй та мати почуття її повноцінного члена.

Олександер Серафин

УКРАЇНА ПРИЙМАЄ ЗАКОРДОННІ ІНВЕСТИЦІЇ

Верховна Рада України прийняла закон 12-го березня 1992 року про закордонні інвестиції. Цей закон дозволяє чужинцям бути власниками підприємств чи іншого майна. Закон також дозволяє вивіз прибутків і дає інші полегші для інвесторів до п'ять років. Щойно після п'ятьох років вкладники капіталу платитимуть податки від прибутків.

Дозвіл України для закордонних інвестицій — це лище перший крок у тому напрямі. Сам закон по собі багато не ґарантує. Успіх цього закону залежатиме від інтенсивности праці різних державних підприємств і їхньої політики у притягненні чужого капіталу. Всесвітній інвестиційний капітал є обмежений і власники намагаються його використати якнайефективніше. Також конкуренція на нього є дуже велика. Україна, зрозуміло, є тільки однією із східньоевропейських країн, що відкрили свої кордони чужим інвестиціям. Польща, Чехо-Словаччина, Мадярщина і Росія є головними суперниками на інвестиційному ринку. Всі вони, більше-менше поручають подібні можливості. Вони почали свою працю в тому напрямі використання закордонних інвестицій вже давніше і то більше аґресивно.

За даними ,,Ню Йорк Таймсу", Москва заанґажувала законтрактованих спеціялістів міжнародного стажу Ґолдман Сакс і з Лондону, 17-го лютого 1992 року, щоб вони шукали за капіталовкладачами. Представники цієї фірми вже були в зв'язку почерез свої банки з багатьма великими корпораціями світу, щоб приспішити західні інвестиції в Росії. Ґолдман Сакс не тільки має добру репутацію, знаних клієнтів і світову фінансову мережу, але також добрі контакти в Вашінґтоні. Він зосереджує працю на деяких видах економії. На першому місці є такі ділянки, які матимуть безпосередній вплив на добробут громадян. Друга ділянка має бути прибутком валюти. На третьому місці ставлять капіталовкладання у перебудову існуючих заводів, щоб зробити їх більше ефективними. В цю категорію входить перетворення мілітарної промисловости на цивільну.

Інший спосіб притягання чужого капіталу є практикований, наприклад, Албанією. Її міністер закордонних справ, подорожував по ЗСА, щоб заохотити майбутніх клієнтів, даючи запевнення про ліберальні інвестиційні і власницькі закони і окремі ділянки господарки, де існує експертиза і які найкраще працюють. Албанія на цьому основує свою інвестиційну політику, а не на згальному ринку країни.

Не менше важливим для реклями є пригожий промисловий клімат країни. Західні фірми не спішаться з інвестиціями в Україні, як і в інших колишніх республіках, тому що немає ясної економічної, правної і політичної ситуації. Незважаючи на це, вірять, що в Україні існують величезні комерційні можливості.

Тут можна навести дещо з досвіду канадської фірми, яка відкрила спільне підприємство Вінтром з українською фірмою в місті Суми. На думку її президента, канадця українського походження, ситуація погіршала від часу підписання договору в 1989 році. Це спільне підприємство хоча існує понад два роки і продає їхні продукти, ще не є правно зареєстроване. Президент фірми, Андрій Бриґідир, вважає, що колишні республіки СССР ще не становлять ринку збуту, бо бракує головного елементу, що входить в дефініцію ринку, а саме валюти. Єдиний спосіб торгівлі, на його погляд, є виробляти частини західніх специфікацій і їх експортувати на Захід. За працю платити працівникам валютою і тим самим спонукувати їх до праці. Це є одна з країн, де існують високоосвічені працівники, які працюють за низькими ставками. Згадана фірма має на 10 мільйонів долярів замовлень з чого могла задовільнити лише десятину. Головною причиною є брак сирівців. Іншою причиною єісталяція і обслуговування. Не має кваліфікованих осіб, які могли б подорожувати до місць ринку збуту і заправляти відповідно апаратуру. Існує неоднозгідність щодо здобуття ресурсів, взаємна залежність і брак проводу. Попередньо вживана система платити постачальникам розпалася.

Традиційні форми організації виробництва зазнали поразки. Торговельні і фінансові інституції зникли. Недосвідчені урядовці борються з великими труднощами, щоб виповнити порожнечу, яка постала після розвалу імперії. Постачальники сирівців до фабрик є в небезпеці. Вони продають те, що мають, на Захід за валюту. Банки, яким можна би довіряти, майже не існують.

Не менше важним для західніх спільників є фізичне оточення — відповідні бюра, комунікація, вигідні готелі і т. п. Головні міста, управа міст, може причинитися до позитивного клімату, пропонуючи можливості для розвитку бюрових будинків і готелів. Частим нарікaнням є брак добре означених відповідальностей, хто має право затверджувати чужі інвестиції? Тому, що комуністичний уряд не визнавав приватної власности, ще й тепер не має до неї пошани. Це наставлення вимагає змін і в цьому напрямі потрібно вести відповідну політику широким публічним вихованням. Тому, що Ком партія і її накази мали респект, було практиковано шахрайство. Ця практика мусить змінитися, бо її не толеруватимуть західні ділові особи.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про доброту і вирозуміння

Із неспокоєм слухаємо тепер розповідей приїжджих з України — тих, хто був на відвідинах і обсервував там життя свіжими очами як і постійних мешканців, що так чи інакше завважують зміни в некористь. Тут маємо на думці не великі чи малі політичні події, не армію чи Чорноморську фльоту, питання яких так часто повторяється на сторінках преси і в дискусіях політичних чинників і навіть не економічні невідрадні обставини, а просто щоденне співжиття поміж людьми під будь-яким оглядом.

І саме ці щоденні стосунки тепер стають в Україні проблемою, бо якось люди не можуть зі собою співжити у згоді та, як кажуть очевидці, один одного втопив би у ложці води. Злоба, критика, анонімові доноси, шукання у другого видуманих і справжніх хиб та висування їх на перший плян, — стає щоденним явищем, яким мешканці взаємно затрують собі і так важке життя із усіми його ускладненнями побутового порядку.

Розуміється, саме ці побутові труднощі можуть бути однією з причин загального невдоволення, зависти, підозри та того, що ,,людина людині стає вовком". Як можна вичікувати доброзичливости, погідного настрою чи взаємної вибачливости, коли кожна дрібничка щоденного життя вимагає величезного зусилля. Як може не доходити до щоденних родинних конфліктів, коли кожен мусить вистоювати довгими годинами за жмінкою харчів, як після праці доводиться ще виконувати ряд інших обов'язків получених із фізичним зусиллям, як ніхто не зважає на один одного потреби і навіть не думає виказати йому хоча крихітку доброго серця.

Але хоча все це самозрозуміле, завважуємо, що ця взаємна ворожість віддзеркалюється також у суспільному житті в молодій українській державі та це ще більше непокоїть. Бо тепер, коли потрібно всіх спільних сил для закріплення і піднесення державного рівня, кожна невдячність, кожне оскарження, кожне підозріння — це лише ,,вода на млин" тих, що ніяк не сплять, а стараються усіми засобами робити заколот, щоб не ширилося добро, яке так тепер потрібне, щоб не скріплювалася сила українського духу.

Однак, коли спокійно та без хвилювання думаємо на цю тему, то насувається порівняння із загальнолюдськими стосунками, які дуже мало різняться від того, що нас тепер болить, як українську людину. Бо чи не є воно частим явищем, що у звичайних взаєминах поміж людьми доброта дуже рідко нагороджена вдячністю навіть у дрібничках. Якось легше кожному скритикувати, обмовити, спорити між собою, як показати один одному трохи теплоти та серця. Якось погані інстинкти переважають у щоденному житті, а люди, що хочуть іншим зробити щось доброго звичайно, зустрічаються із браком зрозуміння і невдячністю. Десь ховається у найтемнішому кутку тепле, добре відношення людини до людини, а кричить голосно злість, егоїзм, зарозумілість і бундючне ,,я".

І це ,,я", що тепер так голосно кричить в Україні — це може лише ще один доказ неґативних людських пристрастей, які так довго були приспані страхом перед муками, засланням і смертю.

А нам саме під цю пору, особливо потрібне взаємне вирозуміння, толеранція, доброта, щоб пройти щасливо цей кризовий період.

О-КА

З ЛИСТА ЗІ ЛЬВОВА

,,...Дуже зросла злочинність, грабування, панує безкарність, впало виробництво товарів, склепи порожні (крім продуктових). Ціни шалено зросли і ощадності багатьох років втратили вартість, а зупинки не видно. Ми часом після огляду порожніх склепів згадуємо, які то вживані речі наша тета в ЗСА висилає до Бразилії і кажемо, сміючись, що не маємо такого статусу на пакунки з вживаними речами. А тим часом при загальному дефіциті на все збагачуються працівники торгівлі, спекулянти та спритні діячі. Хоча б такий приклад. Наша тета Х. П. з Філядельфії через посередництво якогось торгово-комерційного центру, що знаходиться в Коломиї, а в Америці має свого представника, оплатила продуктову пачку. Ми отримали пачку з продуктами, які закуплені в наших склепах за рублі, які я можу сам собі купити без особливих труднощів і вартість пачки в перерахунку на доляри приблизно 6—7 долярів. Ми вдячні теті Х. за щире бажання допомогти нам, але ми були шоковані діями тих посередників, мабуть у вишиваних сорочках, які роблять такі 'послуги'... Мабуть хтось в Америці збирає доляри, а його родич в Коломиї видає рублі і таким чином робить добро для своєї кишені. Це така невеличка 'реклама' для подібних добродіїв..."

Д-р Ярослав Падох

ПАНІ З ЛЯМПОЮ

(Чотири картини з життя св. п. Лідії Савойки)

,,Її почекально називали Об'єднаними Націями. Люди з усіх сторін світу, розмовляючи різними мовами, сидять один біля одного. Різниці расові, соціяльного статусу і звичаїв об'єднані спільною гуманністю. Ці люди не дипломати. Вони — бідні еміґранти з Латинської Америки, Караїбських островів, Середнього Сходу, Европи і Азії — всі вони, на цьому новому ,,Острові Елліс", на 17-му поверсі канцелярії Американської католицької конференції, присвяченої іміґраційній службі, тут у середині Ню Йорку, терпеливо чекають на Лідію Савойку, голову Іміґраційної служби, ,,Lady With the Lamp" — ,,Пані з лямпою".

Цими зворушливими словами, які пригадують нам наше скитання з-перед півсторіччя й наші важкі переживання перших років перебування на цьому нелегкому американському суходолі, розпочалася розповідь про нового почесного члена відомого Нюрошельського Каледжу — сьогодні вже покійну Лідію Савойку.

Розповідь відбулася у 1982 році при нагоді вручення св. п. Лідії диплому почесного доктора права від одного з найстаріших американських каледжів. Почесть, що їй надано збільшило те, що разом з нею іменовано почесним членом президента передового світового Єйлського університету, А. Б. Джіяматті.

У дальшому була мова про велике обдарування св. п. Л. Савойки, яка знала 11 мов. Працюючи вона покінчила високі студії соціології й психології, вивчила еміґраційне право до цієї міри, що розмірно швидко стала президентом нюйоркського Генерального комітету для іміґрації та дорадником комісаря ЗСА для справ іміґрації й натуралізації. Словами ,,30 літ вона відчиняє двері до Америки для тих, що бажають тут розпочати нове життя" — кінчиться вручена новому докторові почесна грамота.

Відповідником цієї високої й рідкої почести американського університетського світу стало в українській спільноті членство покійної у нашій українській науковій, столітній установі — Науковому Товаристві ім. Шевченка, щедрим членом якого була св. п. Лідія Савойка.

,,Л. Савойка — відчинені двері в Америку"

В 1985 році посадник Ню Йорку Едвард Кач започаткував щорічне признання для винятково заслужених для міста 15-ти новоприбулих громадян. Грамоту пропонував окремий посадником призначений етнічний комітет. Хоча в комітеті посадника немає представника української громади, вже в першому році постання цього комітету отримала відзначення св. п. Лідія Савойка. У грамоті з візерунком Статуї Свободи і з підписом посадника зазначено, що д-р Лідія Савойка одержала грамоту ,,за виняткові заслуги для громади й за поліпшення якости життя в нашому місті". В окремому письмі підкреслено, що Л. Савойка є директором Іміґраційної дорадчої служби у ЗСА, лідером української громади міста та останньо була номінована президентом нюйоркського Генерального іміґраційного комітету, який об'єднує тридцять відповідних організацій.

Посадник Ню Йорку подав також важливі факти з біографії Лідії, а саме її походження з Дрогобича в Україні, студії, особливі мовні здібності, які допомагали їй опанувати 11 мов та, що вона є членом Допоміжного федерального комітету для справ Іміґрації і Натуралізації. Дуже прихильну згадку про Л. Савойку закінчує Е. Кач словами: ,,Лідія Савойка напротязі тридцяти років була відчиненими дверима в Америку тим, які бажають розпочати тут нове життя".

,,Амбасадор доброї волі" — спеціяльний фонд Л. Савойки

З ранніх років свого перебування в Америці, св. п. Л. Савойка з окремою увагою втримувала зв'язок з Українським Інститутом Америки, де була довголітнім членом управи, а останньо його віцепрезидентом. Інститут, який приміщується у репрезентаційному, архітектурно історичному домі у Мангаттані, набутий добродієм української нюйоркської громади св. п. Василем Джусом був і є найбільш відповідним для збереження й скріплення української позиції у семимільйоновому місті, і як мріяв фундатор, колись стане домом офіційної репрезентації вільної України.

Наміри св. п. В. Джуса теж захопили Л. Савойку, яка щоб відновити цей дім зайнялася здобуттям фондів. Одним із засобів для цього було утворення Спеціяльного Фонду Л. Савойки. Мав його започаткувати бенкет у честь Ліди, який відбувся з участю конґресмена Била Ґріна й під

(Закінчення на стор. 3)

„...ЩОБ ТЕМРЯВА БІЛЬШЕ НЕ ПОВЕРНУЛАСЯ"

Вліті 1990 року у З'єднаних Стейтах Америки побував тоді ще маловідомий київський кінорежисер Олесь Янчук. На його творчому доробку був лише один фільм — 40-хвилинна стрічка „В далеку путь" за сценарієм Аркадія Висоцького, яку Олесь накрутив зразу ж після закінчення кінофакультету Київського інституту театрального мистецтва ім. Карпенка-Карого.

Критики прихильно відгукнулися на дебют молодого кінорежисера. Це відкривало йому шлях у велике і складне мистецтво.

Якось Олеся запросив до себе Юрій Іллєнко — відомий український кінорежисер, який очолює творче об'єднання „Земля", створене при кіностудії ім. Олександра Довженка.

— Чи не хотів би ти перейти працювати в наше об'єднання? — почав Ю. Іллєнко. — Недавно я ще раз бачив твою стрічку „В далеку путь". Скажу прямо: сподобалася! Вважаю, що пора б тобі взятися за солідну річ. Подумай...

Переконувати О. Янчука не треба було. Він і сам розумів, що „Земля" — об'єднання, яке створює художні фільми і саме тут для творчої праці — край непочатий. Та й хто з молодих письменників, композиторів, мистців не мріє про нові повісті чи романи, симфонії чи опери, про нові кінофільми!? Хто не хоче, щоб про нього заговорили на батьківщині, в інших країнах! Мріяв про новий фільм і О. Янчук. Про фільм, створений самостійно. Мав він для цього всі підстави: за плечима — п'ять років праці помічником режисера на кіностудії ім. О. Довженка.

— Що тут довго думати... Хіба можна відмовитися від такої пропозиції! — радісно відповів Олесь.

— Тоді, як кажуть, в добру путь! Ось п'ять сценаріїв. Нав'язувати не буду — вибирай, що сподобається, до чого душа лежить. — І Юрій Іллєнко показав на стос машинописних аркушів, що лежали на столі. На одному з них Олесь прочитав: „Голод-33", а нижче — „Сценарій Сергія Дяченка".

На першому Всеукраїнському кінофестивалі в листопаді 1991 року після одержання дипломів за фільм „Голод-33" (зліва): режисер-постановник О. Янчук, артист М. Коваль, автори сценарію С. Дяченко та Л. Танюк.

(Фото: В. Артюшенко)

Мине нецілих два роки, і Олесь, згадуючи про розмову з Іллєнком, скаже: „У моїй творчості дуже велику ролю відіграє інтуїція. Вона й підказала мені після прочитання сценарію С. Дяченка, що це мій матеріял. Внутрішній голос мені сказав: 'Ти повинен це зняти'. Потім ми майже переписали сценарій і в цьому велику допомогу надав Лесь Танюк, який є співавтором С. Дяченка".

Тема Великого голоду, штучно створеного Москвою, була новою не лише для Олеся Янчука. Досі у світовому кіномистецтві про Голод на Україні був створений лише один, документальний фільм — „Жнива розпачу" Славка Новицького. І то на Заході, у ЗСА. На Україні за роки панування комуністичного режиму ця тема була заборонена, і ніхто з письменників, істориків чи кіномистців навіть подумати не міг, щоб написати чи накрутити фільм про цю трагедію нашого народу. Найменші натяки на голод цензура нещадно викреслювала. Так було, наприклад, з романом Михайла Стельмаха „Чотири броди". Пишучи про життя українського села після Жовтневої революції, письменник не міг не згадати хоч кількома штрихами про голод. Твір, написаний у 1974 році, побачив світ лише на початку 1980-их років, однак про трагедію 1932—1933 років в ньому все одно нема згадки. Цензура подбала про це. Режим, доживаючи останні дні, і далі не міг допустити, щоб світ дізнався про всі злочини комуністичної системи.

О. Янчук знав, що про голод багато матеріялів можна знайти на Заході — у З'єднаних Стейтах, Канаді. А тут щасливий випадок звів його у Києві з американським істориком д-ром Джеймсом Мейсом, який очолював Комісію дослідження Великого голоду, що була створена у Вашінгтоні. На пропозицію режисера д-р Дж. Мейс погодився бути головним консультантом фільму „Голод-33" і порекомендував Олесеві приїхати до Америки.

Крім матеріялів про голод потрібна була відповідна кіноапаратура, високоякісна плівка. Все це можна було дістати за кордоном. Але де взяти грошей? Чи допоможе діяспора? В Україні було простіше. Об'єднання „Земля" через радіо і телевізію звернулося до народу, в якому розповіло про свій намір накрутити перший у світі художній фільм про голод 1932—33 років і що цей фільм повинен бути всенародним, тобто створений народом, а тому просило, щоб кожний пожертвував на нього 1 карбованець — ціну свічки. Незабаром було зібрано 1.3 млн. крб.

В Америці О. Янчук відвідав український Гарвард, порився там в архівах, розмовляв з особами, які пережили голод, декілька разів побував у редакції газети „Свобода", у головного предсідника Українського Народного Союзу Уляни Дячук. І справа закрутилася: „Свобода" написала про О. Янчука і його задум, кредитівка „Самопоміч" в Ню Йорку відкрила конто на датки від жертводавців, молодому режисерові дали можливість виступити на Конвенції УНС, що саме тоді відбувалася у Балтиморі, і розповісти про свої проблеми. Велику користь принесла і зустріч з письменником Василем Баркою — автором повісти „Жовтий князь". Після розмови з В. Баркою Олесь по-новому збагнув усю трагедію українського народу і зрозумів: в основу картини треба покласти „Жовтого князя". Довелося переробляти сценарій.

Повернувшись з Америки, О. Янчук з головою поринув у працю. „Я відчував дуже велику відповідальність, коли приступав до роботи над фільмом, — розповідає кінорежисер. — Навіть виникло побоювання, а чи вистачить енергії, чи зможу 'підняти' цю тему, ґрандіозну не тільки за маштабами, а й трагедійністю. Але коли я заглибився в матеріял, пройнявся ним, у мене поступово почала викристалізовуватися концепція, яка й почала формувати картину, 'одягати' її в 'плоть і кров'. І фільм почав оживати — я вслухався в його ритм, відчув дихання, — він почав вести мене за собою".

І ось два роки праці позаду. Фільм готовий і вийшов на екрани. Спочатку його показала українська телевізія 30-го листопада, день перед референдумом. 35 мільйонів глядачів побачили тоді „Голод-33". Багато з них мали слабе уявлення про цю трагедію. Безперечно, фільм також зробив свою справу: чимало тих, які все ще вагалися, зрозуміли, що їм не по дорозі з таким кривавим режимом, що Совєтський Союз — це голод, смерть мільйонів людей, це справжня „імперія зла", як влучно назвав її колишній американський президент Роналд Реґен. „Фільм 'Голод-33' — це мій особистий вклад в успіх референдуму", — з гордістю сказав О. Янчук у Києві кореспондентові газети „Ню Йорк Таймс", яка написала про фільм.

А ще перед тим, на початку листопада, на першому Всеукраїнському кінофестивалі в Києві „Голод-33" одержав головну нагороду за кращий фільм.

У грудні минулого року О. Янчук знову приїхав до ЗСА. Він привіз 12 рольок свого фільму, щоб показати його на Заході як українцям, які допомогли йому матеріяльно і морально, так і американцям, перед якими преса тих далеких років теж приховувала всю правду. Кінорежисер побував у Чикаґо, Лос Анджелесі, Бостоні, Міннеаполісі, у Канаді. І скрізь фільм мав великий успіх. У Ню Йорку „Голод-33" був показаний 6-го березня у школі мистецтва Тіш при Нюйоркському університеті. Славко Новицький написав у „Свободі" (чч. 46, 47 з 10-го і 11-го березня ц.р.) велику рецензію. А напередодні, 5-го березня, у ресторані в Українському Народному Домі відбулася зустріч української громади з режисером.

Вечір, організаторами якого були УАКРада і Український Народний Дім, відкрив Роман Данилюк, голова дирекції УНД. Він представив гостя, пояснив що ця зустріч — „товариська, неофіційна" і що „такий цикл зустрічів дирекція Українського Народного Дому має намір продовжувати й надалі". Потім виступив гість з Києва. Він розповів про працю над фільмом, про ті проблеми, які стояли перед ним, щиро дякував діяспорі за неоціненну допомогу, згадав добрим словом тих, які працювали разом з ним над фільмом: операторів Михайла Крєтова і Василя Бородіна, директора картини Олексія Чернишова, артистів Георгія Морозюка, Галину Сулиму, Максима Коваля, Костика Казимиренка, Оленку Ковтун та інших. „Свій фільм ми присвятили тим, хто загинув від жахливої державної системи, яка знищила мільйони життів, — сказав О. Янчук. — Страшна ера темряви відходить, і, я думаю, навіки. Наш фільм теж зробить певний внесок у те, щоб темрява більше не повернулася".

Учасники зустрічі задавали запитання, на які режисер дав конкретні відповіді. Розповідаючи про свої творчі пляни, він сказав, що мріє накрутити фільм про гетьмана Івана Мазепу, але „спочатку хотів би зробити фільм про американських українців".

Р. Данилюк побажав молодому режисерові дальших творчих успіхів і вручив подарунок.

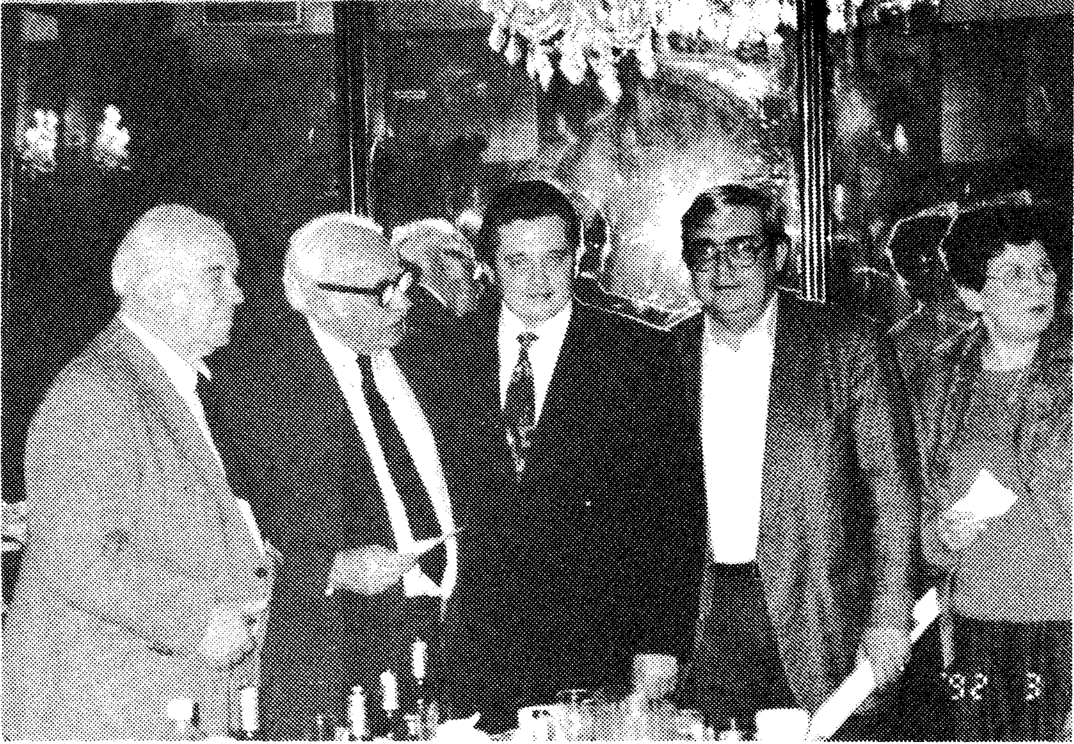
— Я фільм зробив, а ви скажете свою думку, — сказав на закінчення О. Янчук.

Роман Юревич

Кадр з фільму „Голод-33".

(Фото: Таня Д'Авіньйон)

Після зустрічі з режисером в Українському Народному Домі (зліва): Є. Стахів, Р. Данилюк, О. Янчук, А. Ластовецький та В. Бачинська.

Д-рові П. Пундієві — 70 років

Д-р П. Пундій

Так, нашому колезі в Чикаґо — добре відомому для читачів нашої газети з його хронікальних дописів на тему української лікарської діяспори — докторові Павлові Пундієві 14-го квітня ц. р. сповнюється 70 років його трудолюбного життя. Його життя і діяльність є кращим прикладом того, що навіть опинившись, здавалося б, в непоборних умовах існування, при сильному бажанні здійснити свою мету людина скоріше чи пізніше таки може досягти свого. А тим більше в тому випадку, коли бажанням такої людини є не тільки забезпечення свого власного добробуту, але також принесення користи для своєї спільноти.

І тому, народившись 14-го квітня 1922 року в Кособі (повіт Чортків) в середньо-заможній селянській родині, молодий Павло Пундій, подібно до свого енерґійного та працьовитого батька, так само не дармував і не втрачав жодної можливості, аби тільки дійти до обраної мети.

Патріотичне оточення, дисципліна і добре виховання в станиславській гімназії — все це мало дуже позитивне значення для молодого юнака, бажання якого було якнайбільше здобути знання і завдяки цьому якнайкраще прислужитися своєму народові. Зокрема, в гуртожитку кожного тижня студенти мали змогу слухати добрі лекції з історії України, які польська окупаційна влада забороняла в українській державній гімназії. „Тут пройшли мої найкращі гімназійні роки", — згадує він у своїх спогадах.

„З приходу большевиків на західньо-українські землі у 1939 році згадує д-р Пундій, — все змінилося. Священника, який нами опікувався, і монахинь, які нам дуже смачно варили і пекли, нові окупанти вигнали... Директором вже перейменованої гімназії на середню школу став син Івана Франка — проф. Тарас Франко, який почав нас вчити... російську мову. А в 1940 році нас звідтам зовсім вигнали, примістиши в кількох залях будинку десятирічки. Хоч тоді ще не було війни, але ми вже напівголодували..."

У 1942 року після здачі матури в чортківській гімназії Павло записується на медичні студії у Львові, де починається його цілком нова сторінка життя. На жаль, та львівська „світла сторінка", як він пише, не довго тривала, бо на весні 1944 року він змушений був тікати перед загрозою московсько-большевицької навали. Тільки 1949 року, вже опинившись на скитальщині в Німеччині, здійснюється його заповітна мрія — він успішно закінчує в Ерлянґені медичні студії і здобуває лікарський диплом. Не зважаючи на те, що в його родині в той час вже „появилася" третя дитина — синок Андрій (нар. 1947 року). Не легко то було, але завдяки своєму щасливому подружжю, точніше — завдяки своїй дружині Дарці (на жаль, недавно відійшла вже у вічність) всі труднощі вдалося перебороти.

Але й тут, опинившись на вільній землі Вашінґтона, спочатку не легким було життя для молодого лікаря та його родини. Бо пішовши шукати праці в університетському шпиталі в Віллімептику (Коннектикат), йому „дипломатично" сказали, що „наразі" не мають місця, його можуть прийняти на працю до кухні... „І так я став у кухні горшки мити, — згадує д-р Пундій. — Мию їх, мию і піт з лиця стираю..."

Але довго це не тривало: через два тижні його прийняли на резидента та „гавз физишина" (домашнього лікаря) в шпиталі на Лонґ Айленді. Потім — праця в Юніті шпиталі в Брукліні і, нарешті, щаслива здача американських медичних іспитів в Чикаґо на весні 1953 року. Маючи в руках американський дозвіл (ліцензію) лікарську практику, д-р Пундій згодом без особливих труднощів був прийнятий на працю залізничного лікаря при Пенсильванській залізниці в Чикаґо, де він працював аж до часу відходу на емеритуру.

Але здобуття фаху лікаря і багаторічна праця в улюбленій ділянці є лише частиною особистих досягнень д-ра Павла Пундія. Другою і не в меншій мірі важливою частиною його досягнень є його громадська праця на ниві української бібліографії, довголітнього архівара УЛТПА та публіциста. Великою його заслугою не тільки перед Українським Лікарським Товариством, але також перед українською спільнотою взагалі є те, що він, як редактор і видавець, вперше в історії української медицини серйозно зайнявся справою збереження документації щодо діяльности українських лікарських товариств та організацій. Ставши „архіваріусом" УЛТПА, д-р Пундій не тільки впорядкував медичний архів та бібліотеку товариства, але з-під його редакції вже появилося 13 люксусово виданих великого розміру збірників, присвячених діяльності визначних українських лікарів, або іншим подіям чи темам минулого, тісно пов'язаних з проблемами охорони здоров'я українського народу. Крім того, з-під його редакції появилися в світі такі праці, як „25-ліття УЛТ і Медична Громада у Львові" та збірка біографічних статтей проф. д-ра Маріяна Панчишина з нагоди 100-річчя його народження.

Крім видавничо-редакторської праці, наш шановний ювілят займається також активою публіцистичною діяльністю, в чому вже могли переконатися також читачі нашої газети. Як доречно зазначив свого часу д-р Роман Осінчук, „д-р Пундій любить і цінить книжку й історію лікарського руху та української медицини, вишукує різні статті на цю тему, упорядковує їх і розбудовує Архів — бібліотеку нашого товариства" („Лік. Вісник" ч. 101, 1981). „З усіх творів, які вийшли за час перебування д-ра П. Пундія на становищі архіваря та скарбника УЛТПА, — пише наш заслужений сеньйор публіцистики та громадсько-політичний діяч Іван Кедрин, — видно подивуґідну відданість цього лікаря-громадянина архівно-медичній справі... Праця д-ра Павла Пундія варта найбільшого признання і заохоти"... („Свобода", 11-го лютого 1983).

„Українське Лікарське Товариство Північної Америки, — пише М. Б. в „Свободі" за 16-го жовтня 1985 р., — напевно задоволене, що має такого „архіваря", хоч на ділі він є щось більше: він — історик українського лікарського руху, що дуже цінне, бо треба записати в історію ролю також українських лікарів у наших національних змаганнях".

Не в меншій мірі високу оцінку праці д-ра Пундія подав свого часу — письменник і публіцист з Чикаґо Юрко Степовий (вже не живе). У статті „Д-р Павло Пундій — гордість лікарського товариства в ЗСА" (газ. „Українське Життя" за 1-го травня 1988 року) він

(Закінчення на стор. 4)

Пані з лямпою

(Закінчення зі стор. 2)

патронатом кардинала Касарієґо й Аверела Гарримана та численної знатті Ню Йорку й околиці. Бенкет відбувся 24-го жовтня 1982 року й приніс чималий прибуток. Але ця акція й досі задум покійної ще не зреалізовано. Покищо цей дім Інституту часто вітає мистців та політичних діячів України. А мрія св. п. Л. Савойки ще чекає на реалізацію, хоч на жаль, вона вже нею не буде радуватися.

Л. Савойка — світський монах чину Франціісканів

На відміну Українській Католицькій Церкві, західня Церква має право включити до мужеського монашого чину також жінок. Цей середньовічний звичай зберігся досі. Світська людина обох статей може, стати монахом й користати з усіх монаших прав, зберігаючи один обов'язок: продовжувати глибокохристиянське життя. Уділення такого привілею вимагає відома Риму й місцевого зверхника Церкви.

Не всі знають, що покійна Ліда Савойка стала 29-го червня 1987 року монахом Францісканського Чину, званого „Ордер оф Фраїрс Майнор". Її інвеститура відбулася у церкві Францісканського Чину у Ню Йорку, за відомом нюйоркського кардинала.

Порядок інвестури надруковано в окремій брошурі, за яким відбувся приписаний обряд. Після слова брата Альбана Монтеяні, який проводив церемоніялом обряду, Лідія дістала чернечу рясу, шнурок з традиційними вузлами — ґудзами й хрест із Розп'яттям. Брат Альбан закликав нового монаха чи радше монахиню „йти в мирі й служити Богові". Відтак з'ясував підстави, які дали основу до номінації нового члена Чину, а саме довголітню віддану працю св. п. Лідії Савойки для добра меншого брата — битих долею іміґрантів, їхнє заступництво перед урядами та допомогу у влаштуванні нового життя, часто получену з власною жертвою й трудами.

В описаній відправі взяли участь численні громадяни й священики обох наших церков, о. П. Пащак, парох св. Юра, та уже сьогодні покійний о. І. Ткачук, парох сусідньої православної парафії. Обох наших священиків вітали оо. Францісканци вийнятково щиро.

Похорон св. п. Лідії оце відбувся за її прадідним обрядом. Чи сподівалися оо. Францісканци чогось іншого?

Подані картини з життя покійної не вичерпують ні її життєпису, ні заслуг для своєї громади, яка повертатись буде до них і зберігатиме вдячну пам'ять про свою добре заслужену громадянку.

Це тільки чотири картини многогранного життя цієї вийняткової жінки. Тепло її серця та кожночасна її прихильна відповідь на прохання були тим світлом, що прояснювало життя численним, битим недолею іміґрантам. Відсутність її відчуваємо. Хочеться, однак вірити, що навіть із засвітів вона не покине піклуватися потребуючими.

Для вигоди читачів, які бажають писати листи до Білого Дому, чи до Державного департаменту ЗСА, подаємо адреси:

The President The White House Washington, D.C. 20500	Department of State Mr. James Baker, Secr. 2201 C St. N.W. Washington, D.C. 20520

У ЧЕРГОВУ РІЧНИЦЮ трагедії Чорнобиля, 26-го квітня, українці, захисники природи, проведуть в Гельсінкі мітинґ пам'яті жертв цієї катастрофи. Мітинґ відбудеться в рамках численних заходів і дискусій щодо проблеми роззброєння і охорони довкілля. Організує його Загальноукраїнський громадянський комітет сприяння Конференції з питань безпеки і співробітництва в Европі.

В НЕДІЛЮ, 5-ГО КВІТНЯ, у Львові на площі перед Оперним театром відбувся масовий мітинґ протесту проти призначення на посади представника президента у Львівщині і керівників трьох районів области колишніх комуністів.

В ПАРИЖІ СУДЯТЬ Фауда Алі Салеха, керівника терористичної групи, діяльність якої спрямовувалася фундаменталістським об'єднанням Гезболла. 33-річний Салех обвинувачується в організації багатьох вибухів, у вислідi яких 15 осіб загинуло і 303 дістали поранення. На суді Салех заявив, що його ім'я означає „смерть для Заходу" і що він ставив перед собою мету „знищення білої раси".

СУДОВЕ РІШЕННЯ, що головні політичні партії в ЗСА мусять пристосуватися до закону громадських прав, ще сильніше підкреслено у вівторок, 7-го квітня, коли федеральний суддя наказав Урядові впевнитися, що ці політичні партії не дискримінують своїх членів, вибираючи делеґатів на свої крайові конвенції. Суддя Чарлз Річі свій наказ пояснив, що закон про громадські права з 1964 року покриває також і вибір делеґатів тому, що вони отримують великі суми громадських фондів на переведення своїх конвенцій.

Д-рові П. Пундієві...

Закінчення зі стор. 3

писав: ,,Він (д-р Пундій — ЮМ) протягом тридцяти років уважно й пильно стежить за вирощуванням молодих українських кадрів, подаючи свої дописи про кожного професіоналіста в багатьох українських органах. Він пильно стежить і популяризує молодих українських лікарів, заохочуючи нашу молодь до цього шляхетного фаху".

До вищеподаного треба ще додати, що тепер наш ювілят працює також над капітальним біо-бібліографічним довідником ,,Визначні українські лікарі Західної України та діяспори". Вже багато років він працює над цією книгою і є всі підстави сподіватися, що незабаром вона буде закінчена і передана до друку.

Нарешті, відзначаючи своє славне 70-ти річчя, д-р П. Пундій з повним правом може бути гордим із ще одного свого великого досягнення, здобутого, як то кажуть, у своїй ,,життєвій кар'єрі" — він є батьком не одного чи двох, але аж чотирьох лікарів! Всі діти — Йосиф (Осько), Христя, Андрій та Ляриса успішно позакінчували медичні студії і тепер працюють за своїм фахом. Браво, дорогий колеґо! І це сталося не зважаючи на те, що, як відомо, медичні студії в ЗСА належать до найдорожчих студій. Побажаємо йому ще багато років життя, доброго здоров'я і здійснення всіх творчих задумів!

Д-р Юліян Мовчан

ГУБЕРНАТОР БИЛЛ КЛІНТОН, передовий кандидат на демократичного номіната у президентських виборах, який за твердженнями кореспондентів засобів масової інформації прокашляв передвиборчу кампанію у Ню Гемшир, проскреготів у Іллиной та прохрипів у Ню Йорку таки мусів підкоритися наказові свого лікаря та зовсім замовкнути на якийсь час. У середу, 8-го квітня, Б. Клінтон повернувся до Літтл Рок Арк., де йому дозволено тільки читати і роздумувати.

Київські студенти гратимуть проти футболістів Ратґерс

Піскатавей, Н. Дж. (О. Твардовський) — Тут в четвер, 16-го квітня, на стадіоні університету Ратґерс Ню Бранзвик, відбудуться міжнародні футбольні змагання поміж київськими студентами-футболістами Інституту Фізичної Культури із студентською дружиною університету Ратґерс.

Цими змаганнями в Ню Джерзі українські студенти-футболісти розпічнуть своє турне в ЗСА, в часі якого відбудуть серію ігор із студентськими дружинами в різних стейтах, як теж з футболістами УСО ,,Тризуб" у Філядельфії, який спонзорує це турне.

Інформуючи редактора ,,Спортових Вістей", ,,Свободи" про змагання, Баб Різзо, відомий тренер дружини Ратґерс сказав: ,,Матимемо щастя й приємність змагатися в цій міжнародній зустрічі на стадіоні Ратґерс. Сподіємося ця гра з київськими студентами-футболістами буде для нас доброю лекцією, в якій ми набудемо більше досвіду і головно буде приємним культурним обміном".

В усіх справах щодо цих змагань слід звертатися до Джана Бейссера на число тел. (908) 932-4200.

† ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ТЕОДОР ВОЛЯР член УНС Відділу 94-го Т-ва Ім. Маркіяна Шашкевича в Гемтремку, Миш. помер 14-го лютого 1992 р. на 69-му році життя. Нар. 6-го лютого 1923 року. Членом УНС став 1947 року. Залишив у смутку дружину Ґретель, синів Геррі й Івана та дочку Маріянну. Похорон відбувся на цвинтарі Воскресіння, в Мт. Клеменс, Миш.

Вічна Йому Пам'ять!

Гелен Татарська, секр.

ДМИТРО КОРЕЙКО член УНС Відд. 94-го Т-ва Ім. Маркіяна Шашкевича в Гемтремку, Н.Й. помер 17-го січня 1992 року на 96-му році життя. Нар. 1896 року на Україні. Залишив у смутку дружину Анастазію і сина Миколу. Похорон відбувся на цвинтарі Еверґрін в Дітройті, Миш.

Вічна Йому Пам'ять!

Олена Татарська, секр.

ДАНИЛО КРОЧАК член УНС Відд. 204-го в Ню Йорку, Н.Й. помер 2-го березня 1992 року на 69-му році життя. Нар. 15-го січня 1923 року у Вест Істон, Па. Членом УНС став 1961 року. Залишив у смутку дружину Марію, сина Михайла, дочку Деббу і вуйка Сема. Похорон відбувся 5-го березня 1991 року на цвинтарі Калвертон Нешенел в Калвертон, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

КОНСТАНТИН КОТИЛО член УНС Відд. 59-го Т-ва ,,Українська Січ" в Бриджпорті, Конн. помер 11-го листопада 1991 року на 68-му році життя. Нар. 1923 року в Західній Україні. Членом УНС став 1971 року. Залишив у смутку дружину А. Котило і рідню на Україні.

Вічна Йому Пам'ять!

Тарас Сливінський, секр.